

זאת מכסף הירושה? **כל שכן הכא** — **דאיכא תרת**, שהיתום מרויח על ידי נתינת מזונות אחרות שני דברים, גם שהיא תשמש אותו, וגם, שאחותו ניזונת!

תנו רבנן: אחד נכסים שיש להן אחריות, דהיינו, מקרקעין, ואחד נכסים שאין להן אחריות — **מוציאין מן היתומים למזון אשה ולבנות**, דברי רבי.

רבי שמעון בן אלעזר אומר: נכסים שיש להן אחריות —

מוציאין מהם לצרכי הבנות, דהיינו, למזונות ונדונייה, **מן הבנים**.

וכן אם אין שם אלא בנות, והיו שם גדולות וקטנות, והחזיקו הגדולות בנכסים, מוציאין **לבנות** הקטנות **מן הבנות** הגדולות, וחולקין את הירושה בשוה.

הוא הדין אם יש שם רק בנים, גדולים וקטנים, מוציאין **לבנים** הקטנים **מן הבנים** הגדולים, וחולקין את הירושה בשוה.

וכן מוציאין **לבנים** **מן הבנות** במקום שיש נכסים מרובין.

אבל לא מוציאין **לבנים** **מן הבנות** במקום שיש רק נכסים מועטים, שאין בהם כדי לזון את הבנים והבנות עד שיבגרו, שאז הדין הוא שהבנות יזונו, והבנים ישאלו על הפתחים.

ואילו נכסים שאין להן אחריות —

אמר ליה אביי לרב יוסף: **אילו בעל הוב הוה**, שיפה כחו יותר, שהרי הוא טורף מן המשועבדים, **כי האי גוונא מי הוה יהיב ליה מר?** הרי אף הוא אינו גובה ממטלטלין של יתומים! ואיך אפשר לומר שלמזון הבנות, שהורע כחן, שאין גובין ממשועבדים, יגבו ממטלטלין של יתומים?!

אמר ליה: לא התכוונתי שיגבו מתמרים שנתלשו כבר מהדקל, שהרי מטלטלין הן, אלא, דחזינא **לבוריא קאמינא** [דהיינו, שיגבו להן מהתמרים העומדים להגזז מהדקל].

אמר לו אביי: סוף סוף, **כל העומד לגזוז** — **כגזוז דמי!** ועדיין הרי זו גביה ממטלטלין!

אמר לו רב יוסף: בתמרים **דצריכא לדיקלא** [שצריכים עדיין את הדקל, שאינם גמורים לגמרי] **קאמינא**, שהם אינם נחשבים כעומדים ליגזז.

ההוא יתום ויתומה, אח ואחות, שנכסיהם היו מופקדים ביד אפוטרופוס, **דאתו לקמיה דרבא**.

אמר לחו רבא: העלו ליתום מזונות יתירים, **בשביל שתזון היתומה עמו**.

אמרי ליה רבנן לרבא, והא מר הוא דאמר שגובין ממקרקעי ולא ממטלטלי, **בין למזוני, בין לכתובה, ובין לפרנסה!**⁶⁰ והיאך אתה אומר עתה שתגבה היתומה מזונות ממטלטלין המופקדים בידי האפוטרופוס?

אמר לחו: **אילו רצה היתום שפחה לשמשו, מי לא יהבינן ליה**, האם לא היינו נותנים לו

60. כתבו התוס', דנראה שבזמן הזה כולוהו גבי ממטלטלי. כתובה ומזונות — מתקנת הגאונים.

60. כתבו התוס', דנראה שבזמן הזה כולוהו גבי ממטלטלי. כתובה ומזונות — מתקנת הגאונים.

מוציאין לבנים הקטנים מן הבנים הגדולים, וכדלעיל.

וכן לבנות הקטנות מן הבנות הגדולות.

ומוציאין לבנים מן הבנות.

אבל לא מוציאין כלל לצרכי הבנות מן הבנים בנכסים שאין להם אחריות.

אף על גב דקיימא לן בכל מקום שהלכה כרבי מחבירו [כשהוא נחלק על תנא חבריו], הכא — הלכה כרבי שמעון בן אלעזר, שאין מוציאין מנכסים שאין בהם אחריות לצרכי האשה והבנות.

דאמר רבא, הלכתא: גובין ממקרקעי — ולא ממטלטלי, בין לענין כתובה, בין למזוני, בין לפרנסה [לנדונייה].

מתניתין:

אם לא כתב לה לאשתו כתובה, אם נשאה בתולה — גובה מאתים. ואם נשאה אלמנה — גובה מנה, מפני שהוא תנאי בית דין⁽⁶¹⁾ ליתן כך לבתולה ולא למנה.

כתב לה שדה שוה מנה תחת המאתים וזו שחייב ליתן לה בכתובתה, ולא כתב לה: כל נכסים דאית לי — אחראין לכתובתיך, חייב

להיות כל הנכסים אחראין לכתובתה, ואינו יכול לומר לה: אין לך אלא השדה הכתובה בשטר כתובתך, מפני שהוא תנאי בית דין שנכסיו משתעבדין לכתובה.

אם לא כתב לה: אם תשתבאי, אפרקינך, ואותבינך לי לאינתו [אם ישבו אותך, אפדך, ואחזירך לי לאשה].

וכן בכהנת, אם לא כתב לה: אם תשתבאי אפרקינך ואהדרינך למדינתך [שאינו יכול להחזירה לו לאשה, מפני שאשת כהן שנאנסה — אסורה לבעלה] —

חייב לפדותן, מפני שהוא תנאי בית דין.

נשבית אשתו — חייב לפדותה.

ואם אמר לאחר שנשבית: הרי גיטה וכתובתה, כלומר, הריני מגרשה, ותגבה את כתובתה ותפדה בה את עצמה — אינו רשאי לעשות כן, מפני שכבר נתחייב בפדיונה משנשבית.

לקתה [חלתה] — חייב הבעל לרפאותה, מפני שהרפואה — כמזונות.

ואם אמר: הרי גיטה וכתובתה, ותרפא את עצמה — רשאי לעשות כך⁽⁶²⁾, שהרי אין אדם חייב במזונות גרושתו!⁽⁶³⁾

קבלה מזונות כנגד מעשה ידיה שעד עכשיו. אבל אינו רשאי לומר תקבל את גיטה ותפדה את עצמה, לפי שלא קבלה תשלום מפירות שאכל עד עכשיו. תוס'.

63. וכתב הראב"ד, דתניא בספרי: "ושלחתה לנפשה" — מלמד שאם היתה חולה, ימתין לה

באמידניה, דפסיק רבא לקמן [ס"ח ע"א] ששמין באב, וגביא ממטלטלי. עיי"ש.

61. כתב התוס' רי"ד: כל דבר שתיקנו ב"ד — לא בעי כתיבה, דתקנות ב"ד כמאן דנקט שטרי בידיה דמי.

62. והיינו לפי שרפואה בכלל מזונות היא, והרי

גמרא:

משנתינו מני? רבי מאיר היא, דאמר: כל הפוחת לכתולה ממאתים ולא למנה ממנה — הרי זו בעילת זנות! שכך הוא תנאי בית דין, לתת דווקא לכתולה מאתים, ולא למנה מנה!

דאי רבי יהודה, האמר: אם רצה הבעל, ונתרצתה אף היא, כותב לכתולה שטר של מאתים, והיא כותבת לו בשובר: התקבלתי ממך מנה, אף על פי שבאמת לא קיבלה.

וכן יכול לכתוב לא למנה בכתובתה חיוב של מנה, והיא כותבת לו התקבלתי ממך המשים זו.

אבל רבי מאיר סובר, שאינה יכולה למחול על חלק מחיוב הכתובה בעודה תחתיו.

וסלקא אדעתין השתא, שהתנא של משנתינו, שאומר שאם לא כתב לה — גובה מאתיים, היינו אף אם מחלה. אם כן, על כרחך משנתינו — רבי מאיר היא.

אימא סיפא: כתב לה שדה שוה מנה תחת מאתים זו, ולא כתב לה כל נכסים דאית לי אחראין לכתובתך — חייב, שהוא תנאי בית דין.

וסלקא אדעתין השתא, שנשתעבדו הנכסים בכל דין שעבוד, כאילו כתובין בשטר. ואם ימכור מנכסיו, תטרוף מהלקוחות.

אם כן, אתאן הסיפא דווקא לשיטת רבי

יהודה⁶⁴, דאמר ששטר שלא נכתבה בו אחריות — טעות סופר הוא! שטעה הסופר ולא כתבה, ולא מדעת המלוה נעשה דבר זה, ולכן אף שאין כתובה אחריות, הרי הוא טורף ממשועבדים!

דאי רבי מאיר, האמר: אחריות לאו טעות סופר הוא, ואם לא נכתבה אחריות בשטר, אינו גובה ממשועבדים!

דתנן: מצא שטרי חוב, אם יש בהן אחריות נכסים, ששעבד הלוח את נכסיו למלוה — לא יחזיר את השטר למלוה, ואפילו אם הלוח מודה שלא פרע את השטר.

והטעם, מפני שבית דין נפרעין מהן, משטר שיש בו אחריות, וטורפין מלקוחות, ואם כן, יש חשש שמא באמת פרע כבר הלוח את ההלוואה, ועשו הלוח והמלוה קנוניה ביניהם, שיטרוף עתה המלוה מן הלקוחות, ויחלקו ביניהם.

אבל אם אין בהן אחריות נכסים — יחזיר, לפי שאין בית דין נפרעין מהן, ואין כאן חשש קנוניה. דברי רבי מאיר.

וחכמים אומרים: אחד זה ואחד זה [בין שיש בו אחריות, ובין שאין בו] לא יחזיר, מפני שבית דין נפרעין מהן, לפי שמה שלא נכתבה אחריות בשטר — טעות סופר היא, ואם כן, תמיד יש חשש לקנוניה. ורבי יהודה בכלל חכמים אלו שנחלקו על רבי מאיר, שהיה בדורו.

64. העירו התוס', הרי מהסיפא בלא הרישא הוה מצי לדקדק, מני, אי רבי מאיר היא, הרי הוא סובר שאחריות לאו טעות סופר הוא! ואי רבי יהודה היא, אם כן, בכתב לה שדה שוה מנה

עד שתתפא. וק"ו לבנות ישראל הטהורות והקדושות, שאם חלתה, שימתין לה עד שתתפא. ומתניתין דידן בשאינה מוטלת על המטה [הובא בר"ן].